

2014.

CENTAR ZA EDUKACIJU MLADIH

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ ZA 2014. GODINU

Centar za
edukaciju
mladih

Sadržaj

1. Predgovor

2. Historijat

3. Vizija i misija

4. Strateški pravci djelovanja 2012. - 2016.

5. Pravci djelovanja Centra za edukaciju mladih

- 5.1. Omladinski rad
- 5.2. Omladinska politika
- 5.3. Edukacija
- 5.4. Informisanje
- 5.5. "Cem Art"

6. Vrijednosti i principi koji vode našu praksu

7. Ljudski resursi Centra za edukaciju mladih

8. Osnajivanje ljudskih resursa

- 8.1. Biznis, saradnja, promocija i komunikacija
- 8.2. Ravnopravnost spolova i rodnozasnovano nasilje
- 8.3. Socijalno preduzetništvo
- 8.4. PR modeli u neprofitnim organizacijama
- 8.5. Wild '14 – Active bianualni Kongres i ljetni kamp
- 8.6. "Fake Free"
- 8.7. Obuka: "Pod lupom" – Koalicija za slobodne i poštene izbore
- 8.8. IOGT International 68th World Congress - Thailand
- 8.9. Monitoring zapošljavanja u javnim institucijama

9. Realizovane radionice u 2014. godini

- 9.1. "Alkohol: Istinite priče"
- 9.2. Osiguranje kvalitete u neformalnoj edukaciji
- 9.3. Mladi protiv rodnozasnovanog nasilja

10. Kursevi realizovani u 2014. godini

- 10.1. Kurs informatike
- 10.2. Kursevi stranih jezika I i II stepen

11. Realizovani treninzi u 2014. godini

- 11.1. Rodnozasnovano nasilje i pisanje projektnih prijedloga

12. Realizovani projekti u 2014. godini

- 12.1. Regionalni resursni centar – Centar za edukaciju mladih
- 12.2. "Mladi protiv rodnozasnovanog nasilja"
- 12.3. "Travel for Knowledge"

12.4. "Hidden Shadows"

- 12.4.1. Studijska posjeta
- 12.4.2. Dokumentarna drama i galerija na otvorenom
- 12.4.3. Galerija na otvorenom
- 12.4.4. Inicijativa
- 12.4.5. Uticaj i poruka

12.5. "Info Wireless Park"

12.6. "Generator"

12.7. „Inspire Freedom Campaign“

13. Realizovani programi u 2014. godini

13.1. Program "Alcohol Free Lifestyle"

13.2. „Healthy Mobile Bar“

13.3. Mreža "Životni stil bez alkohola"

13.4. Školske alkohol politike

14. Istraživanja u 2014. godini

14.1. Akcija: "Tajni kupac"

14.2. Istraživanje: "Znanje je pola zdravlja"

14.3. Istraživanje o broju izrečenih kazni trgovačkim radnjama i ugostiteljskim objektima zbog prodaje alkohola maloljetnicima

15. Mediji

15.1. Zvanična web stranica cem.ba

15.2. Socijalni mediji

1. Predgovor

Poštovani,

Ispred Vas se nalazi godišnji izvještaj o radu Organizacije za 2014. godinu. Ovaj Izvještaj smo pripremali s radošću, jer upravo ova godina bila je veoma značajna za Centar za edukaciju mladih (CEM), posebno zbog obilježavanja petnaest godina postojanja CEM-a.

Biti čovjek znači biti spreman pomoći drugima i u najtežim trenucima. Bosna i Hercegovina je ove godine pretrpjela mnogo štete. Poplave koje su maju/svibnju pogodile veliki dio države i uništile infrastrukturu i ljudske živote, skrenule su pažnju svjetske javnosti na ovaj region. Prostorije i tehnička oprema CEM-a su, također, uništeni za vrijeme poplava, ali ovo iskustvo nas je još više ojačalo kao tim i podstaklo da više cijenimo sva dobra koja posjedujemo i da se sa više poštovanja odnosimo prema okolini. Poklonili smo dio svojih resursa i vremena da pomognemo onima kojima je poplava sve uzela, pogotovo u gradovima Maglaj i Doboj.

Kampanja "Skrivene sjene", koju smo, u kooperaciji sa evropskom mrežom omladinskih organizacija "Active - Sobriety, Friendship and Peace", pokrenuli zbog manjka reakcije svih odgovornih strana na problem nasilja u porodici, odjeknula je širom Bosne i Hercegovine. Pokazala je da male i kreativne ideje i bez velikih novčanih ulaganja mogu biti velika prekretnica u percepciji društvenih problema kod svih pripadnika/ca civilnog društva.

U 2014. godini smo proširili svoju saradnju na institucije s kojima smo po prvi put imali zajednički program. CEM i „In Fondacija“ su omogućili mladim ljudima da kroz „Mini grantove - Obojimo svijet“ rade na problemu rodnozasnovanog nasilja.

U 2014. godini CEM je povećao svoje prisustvo i na internacionalnom planu, pa je tako postao dio „Generatora“ - Kolaborativne platforme za razvoj plesnog teatra za djecu na Balkanu. CEM je, također, postao dio svjetske kampanje „Inspire Freedom“, koja ima za cilj promociju inkluzivnih i zdravih okruženja za djecu, žene i mlade ljude.

CEM je i ove godine nastavio raditi na zagovaranju pravno-obavezujućih standarda za poboljšanje položaja žena, djece i mladih ljudi. Konvencija Vijeća Evrope o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja je od usvajanja 01.08.2014. godine, najveći oslonac pri kreiranju programa koji se tiču ove problematike.

O svim navedenim i mnogim drugim uspjesima CEM-a možete pročitati u nastavku ovog izvještaja.

Na kraju želimo da se zahvalimo svima koji su na bilo koji način doprinijeli rastu i razvoju CEM-a u protekloj godini.

S poštovanjem,

CEM TIM

2. Historijat

Centar za edukaciju mladih, osnovan je 1998. godine, sa sjedištem u Travniku i najaktivnija je nevladina organizacija na području Srednjobosanskog kantona/Kantona Središnja Bosna (u daljem tekstu: SBK/KSB), posvećena radu sa mladim ljudima.

CEM je u početku djelovao pod nazivom Proni Institut za socijalnu edukaciju, a kasnije *Forum Syd Balkans Programme (FSBP)*, nakon čega se 25. septembra/rujna 2007. godine CEM lokalno registruje i počinje djelovati kao samostalna organizacija civilnog društva.

U proteklih pet godina CEM je razvio strateško partnerstvo sa *IOGT International*, te na taj način radi na razvijanju svojih programa. Također, CEM uspostavlja različite vidove saradnje sa vladinim i nevladinim institucijama.

Kvalitetan rad u skladu sa evropskim standardima, kao i konstantno unapređenje ekspertize uposlenih u organizaciji, osigurava CEM-u prepoznatljivost u okruženju i podršku donatora i partnera.

Rad CEM-a u proteklih par godina su podržale različite internacionalne i domaće agencije i donatori, kao što su, strateški partner *IOGT International*, te mreža drugih partnera: UN WOMEN, Razvojni program Ujedinjenih naroda/nacija – UNDP BiH, *Balkan Trust for Democracy - BTD*, Centar za promociju civilnog društva – CPCD, Centri civilnih inicijativa, kroz *USAID* program, Američka ambasada, Švedski Institut i drugi.

U 2010. godini CEM proširuje pravce svog djelovanja i postaje Regionalni resursni centar za područje SBK/KSB.

CEM tim čine certificirani treneri, koji obrađuju različite teme sa ciljem izgradnje kapaciteta ciljnih grupa CEM-a, kao što su mladi ljudi, organizacije civilnog društva, vladin sektor, ali i pojedinci/ke.

Svi programi i aktivnosti CEM-a su, prvenstveno, usmjereni ka osnaživanju mladih ljudi kroz omladinski rad, kako bi oni razvili svoje pune kapacitete i doprinisili razvoju demokratskog društva, kao i na razvoj i podršku organizacijama civilnog društva.

Aktivnosti CEM-a se zasnivaju na vrijednostima i principima prepoznatljivim za organizaciju od njezinih početaka, kao što su: prihvatanje i poštivanje različitosti, nediskriminacija, promocija jednakih prava, promocija zdravog okruženja i lični i socijalni razvoj.

Od samih početaka glavni fokus rada CEM-a su mladi. Promocijom volonterizma i aktivizma mladih, iz godine u godinu povećava se broj aktivnih volontera, te je danas, preko osamdeset (80) educiranih mladih ljudi motivisano i spremno na volontiranje.

CEM uživa podršku lokalnih vlasti i šire društvene zajednice.

3. Vizija i misija

VIZIJA

Demokratsko i pravedno bosanskohercegovačko društvo, zasnovano na zdravim životnim stilovima, u kojem svi građani imaju društvene sposobnosti, ostvaruju svoja prava i aktivno doprinose njegovom razvoju i uređenju.

Vizija Centra za edukaciju mladih se zasniva na pravdi, toleranciji, demokratiji i jednakosti/ravnopravnosti.

MISIJA

Centar za edukaciju mladih je organizacija civilnog društva, koja djeluje na području Bosne i Hercegovine i regiona, osnažuje pojedince, organizacije civilnog društva, javne ustanove i donosiocce odluka, te aktivno zagovara kreiranje i implementaciju politika koje štite prava mladih, žena i djece.

4. Strateški pravci djelovanja 2012.-2016.

Doprinijeti stvaranju uvjeta za ravnopravno sudjelovanje i povećanje aktivnog građanstva žena, djece i mladih u Bosni i Hercegovini

- Mreža edukatora je osnažena i aktivno uključena u promociju zdravih i inkluzivnih okruženja u Bosni i Hercegovini
- Lokalna vlast, javne institucije i lokalne zajednice u SBK/KSB su svjesni nedostatka specifičnih zakonskih regulativa koje štite prava djece, žena i mladih i aktivno rade na njihovom poboljšanju i promociji
- Mreža organizacija civilnog društva „Životni stil bez alkohola“ je ojačana i aktivno zagovara zdrava i inkluzivna okruženja u Bosni i Hercegovini
- Nosioци prava, dužnosnici i šira društvena zajednica u Bosni i Hercegovini su kroz odjel za istraživanje informisani i imaju pristup sveobuhvatnim i objektivnim informacijama o uticaju korištenja alkohola na zdravlje, ekonomiju, jednakost i inkluziju

Razvijene i samoodržive organizacije civilnog društva u SBK/KSB, u skladu sa standardima kvaliteta i u partnerskoj saradnji sa javnim i privatnim sektorom, odgovaraju na potrebe i interese građana

- Podržati izgradnju institucionalnih i tehničkih kapaciteta organizacija civilnog društva (OCD) u Srednjoj Bosni
- Pojačati uticaj OCD-a u procesu kreiranja i implementacije javnih politika na prostoru Srednje Bosne
- Promocija i jačanje transparentnosti i profesionalizma djelovanja OCD
- Facilitacija i podrška razvoju dijaloga i partnerstva vlasti i civilnog društva kroz razvoj i primjenu sporazuma o međusektorskoj saradnji

Osiguran održiv razvoj organizacije

- Osigurati sredstva za rad i razvoj organizacije
- Poboljšati saradnju sa drugim OCD (lokanim i međunarodnim)
- Razviti ljudske resurse
- Izgraditi funkcionalnu organizacionu strukturu
- Prepoznata vrijednost i kvalitet rada CEM-a
- Implementirati razvojne planove organizacije

5. Pravci djelovanja Centra za edukaciju mladih

5.1. Omladinski rad

Omladinski rad obuhvata aktivnosti i programe zasnovane na metodama i principima neformalnog obrazovanja s ciljem da potpomogne razvoj mladih ljudi u svjesne, odgovorne i aktivne članove zajednice, radeći na kreiranju uslova za ostvarivanje njihovih punih potencijala.

Omladinski rad u Bosni i Hercegovini zasnovan je na istraživanju potreba i problema mladih ljudi, kao i na iznalaženju mogućih rješenja. Zasnovan na dobrovoljnom učestvovanju mladih u sadržajima koji im se nude, omladinski rad je, prvenstveno, obrazovnog karaktera.

Omladinski rad za mlade i sa mladima promoviše nezavisnost i odgovornost mladih ljudi kako bi oni bili osnaženi da samostalno preuzmu inicijativu i budu nosioci društvenih promjena.

Svi programi i aktivnosti CEM-a u okviru rada sa mladima su fokusirani na poštivanje principa neformalne edukacije (jednakost, nediskriminacija, tolerancija, timski rad, inkluzivnost, itd.) i kreiranje programa koji odgovaraju stvarnim potrebama mladih ljudi.

5.2. Omladinska politika

Prepoznavši omladinsku politiku i slične zakonske regulative za mlade, kao alat za poboljšanje sveukupnog položaja mladih ljudi, CEM je jedan od strateških ciljeva odlučio posvetiti zagovaranju, kreiranju i promociji dokumenata, strategija i zakonskih regulativa za mlade.

5.3. Edukacija

Zbog nedostatka dovoljno efikasnog modela fleksibilnog formalnog obrazovanja, neformalna edukacija je nosilac smanjenja jaza između postojećeg i potrebnog obrazovanja, naučnih disciplina i želja i potreba mladih ljudi. Neformalna edukacija se sprovodi kroz aktivnosti kao što su kursevi, radionice, seminari, treninzi, predavanja, konferencije, ali i kroz volontiranje.

Kroz dugi niz godina korištenja neformalne edukacije, kao metode razvoja kapaciteta mladih ljudi, CEM osposobljava omladinske lidere i vršnjačke edukatore koji su spremni prenositi znanja i vještine drugim mladim ljudima i biti nosioci društvenih promjena.

Neformalno obrazovanje podržava obrazovanje koje traje cijelog života.

5.4. Informisanje

Informisanje predstavlja jedan od glavnih preduslova za poboljšanje sveukupnog položaja mladih ljudi, i za kvalitet i kvantitet njihovog angažmana u razvoju lokalne zajednice, kao i brige o vlastitom životu.

CEM je razvio različite modele informisanja mladih (Info park, Omladinski portal, Info desk i *Travel for Knowledge* program) i radi na konstantom i inovativnom pristupu razvoja novih i unapređenja postojećih modela informisanja mladih.

5.5. „Cem Art“

Centar za edukaciju mladih je u 2013. godini pokrenuo "Cem Art", poseban program kojem je primarna svrha promocija kulture među mladim ljudima.

Početak "Cem Art-a" obilježila je "Radio.Nica", kroz koju su članovi "Cem Art-a" imali priliku upoznati se sa jednostavnim kreativnim zadacima i trikovima vezanim za kreativno korištenje svjetlosnih izvora.

Pored edukacije srednjoškolaca, "Cem Art" nastoji postati platforma za produkciju i promociju mladih umjetnika iz različitih oblasti umjetnosti, sa posebnim naglaskom na izvedbene umjetnosti.

Ovaj program obuhvata rezidencijalni program, produkciju i koprodukciju predstava i stalne radionice i predavanja renomiranih autora, s mjestom održavanja u Travniku.

Voditelj "Cem Art-a" je diplomirani pozorišni producent, Travničanin Oliver Jović, koji je do sada saradivao sa poznatim autorima poput Olivera Frljića, Harisa Pašovića, Thomasa Ostermeiera, Nikole Zavišića i dr.

U budućnosti će "Cem Art" pokrenuti poseban program za djecu, koji će činiti festival savremenog pozorišta za djecu i produkcijski market mladih autora iz regiona koji se žele baviti dječijim pozorištem.

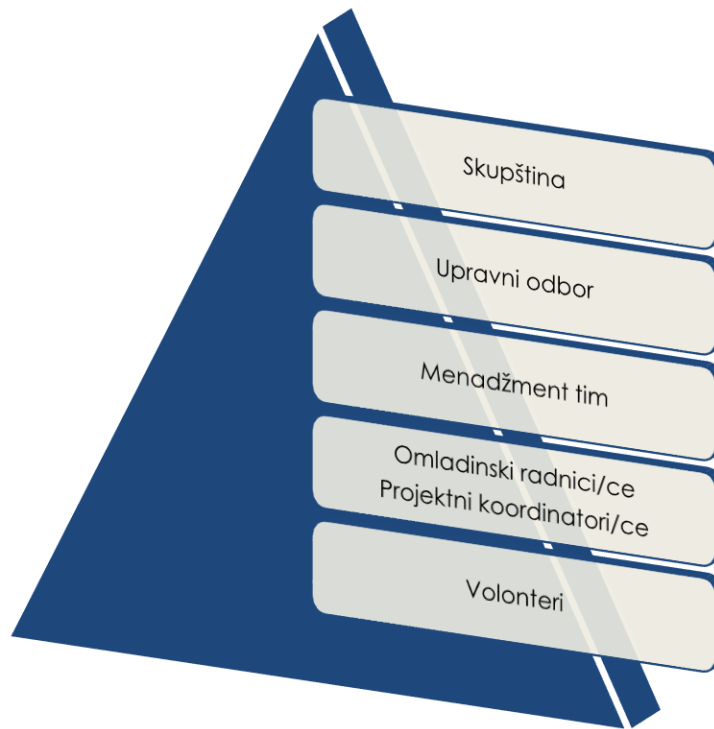
"Cem Art" ima viziju da Travnik postane jedan od regionalnih centara za razvoj pozorišta za djecu kroz festival i osnivanje međunarodne pozorišne trupe.

Pozorišna laboratorija je jedna od aktivnosti koja je sprovedena u sklopu projekta "Generator - kolaborativna platforma za razvoj plesnog teatra za djecu na Balkanu". Učesnici laboratorije iz Bosne i Hercegovine, kao i Makedonije, Srbije i Hrvatske su zajedno sa djecom iz vrtića "Liliput" prezentovali poseban pozorišni događaj.

6. Vrijednosti i principi koji vode našu praksu

- Cjeloživotno učenje kroz neformalno obrazovanje
- Jednake mogućnosti za sve
- Inovativni pristup razvoju zajednice
- Promocija volonterizma i aktivizma
- Mladi ljudi kao donosioci pozitivnih promjena u društvu
- Priprihvatanje i uvažavanje različitosti
- Promovisanje nediskriminacije i tolerancije
- Društvena odgovornost
- Promovisanje i poštivanje ljudskih prava
- Lični i socijalni razvoj
- Razvoj i promocija timskog rada
- Promocija zdravog okruženja
- Inkluzija

7. Ljudski resursi Centra za edukaciju mladih

CEM upošljava obrazovane ljude sa stručnim znanjima iz oblasti rada s mladima, sistemskog planiranja, projektnog menadžmenta, marketinga, finansija i tako dalje.

CEM koristi internu i vanjsku stručnost kako bi izgradio tim koji radi na ispunjenju strateških pravaca organizacije, vizije i misije.

Tim CEM-a posjeduje različita znanja, vještine i iskustvo, ali svi dijele istu viziju, misiju i vrijednosti koje su karakteristične za našu organizaciju. Kreativnost i sposobnost rada sa ljudima osobine su svih uposlenih.

Pored pohađanja različitih vidova doedukacije, svi uposlenici CEM-a posjeduju certifikate Univerziteta u Jönköpingu (Švedska) – *School of Education and Communication* i Univerziteta u Zenici – Pedagoškog fakulteta za program „Liderstvo i razvojni omladinski rad u zajednici A i B nivo“, što CEM čini jednom od rijetkih organizacija koje posjeduju profesionalno obučeni kadar za rad sa mladim ljudima.

CEM u svom stručnom timu ima i menadžera upravljanja kvalitetom u NVO sektoru, certificiranog od strane Slovenskog instituta za kvalitet/SIQ (**ISO 9001:2008 u NVO**).

2014.

8. Osnajivanje ljudskih resursa

Efektivan rad postaje sve važniji otkako neprofitne organizacije imaju značajniju ulogu u društvu.

CEM menadžment tim je pokazao veliki interes za unapređenje načela i praksi upravljanja, koje omogućavaju izgradnju visoko efektivne organizacije, a ne samo jakih programa. CEM ulaže u izgradnju kapaciteta, kako bi organizacija dosegla napredniju razinu programskog djelovanja, kao i operativnu i finansijsku stabilnost.

Kroz 2014. godinu, uposleni CEM-a su pohađali doedukacije koje omogućavaju poboljšanje sposobnosti vodstva, rada s grupama i individuama, pogotovo na temu ljudskih prava i sigurnih okruženja, medijske pismenosti i javnog nastupa.

8.1. Trening: Biznis, saradnja, promocija i komunikacija

Trening za mentorske organizacije u sklopu Programa malih grantova – PMG, održan je u periodu od 04. - 07. februara/veljače 2014. godine u hotelu Hollywood na Ilidži, Sarajevo.

Organizator treninga – Centar za promociju civilnog društva, CPCD Sarajevo, pripremio je trening koji je obuhvatio teme poput društveno odgovornog poslovanja, međusektorske saradnje, PR alata, izgradnje imidža i važnosti društvenih mreža u operativnim procesima.

Treningu su prisustvovala tri predstavnika CEM-a.

8.2. Trening: Ravnopravnost spolova i rodnozasnovano nasilje

Predstavnic/ce partnerskih i donatorskih organizacija iz Švedske, *IOGT - NTO International Institute* i *Forum Syd* su tokom 2014. godine održavali treninge i radionice za sve uposlene Centra za edukaciju mladih na temu ljudskih prava, rodne (ne)ravnopravnosti i rodnozasnovanog nasilja, sa akcentom na nasilje nad ženama i djecom. Edukacije na ovu temu su sastavni dio dugoročnog programa „Stil života bez alkohola“, kojem je jedan od ciljeva kreiranje zdravih i inkluzivnijih sredina za djecu, žene i mlade ljude.

8.3. Trening: Socijalno preduzetništvo

TACSO (Technical Assistance for Civil Society Organizations) Bosna i Hercegovina je organizirao trening na temu socijalnog preduzetništva, koji se za organizacije civilnog društva održao u hotelu Bristol, u Sarajevu, tokom aprila/travnja mjeseca 2014. godine. Trening je pružio uvid u modele, komparativnu praksu socijalnog preduzetništva i pravni okvir kod neprofitnih organizacija.

Treningu je prisustvovao i predstavnik CEM-a.

8.4. Obuka: PR modeli u neprofitnim organizacijama

Za CEM tim organizovana je obuka o modelima odnosa sa javnošću povezanim sa neprofitnim, odnosno organizacijama civilnog društva. Obuka je pružila uvid u načine komuniciranja sa različitim ciljnim grupama organizacije i metodama koje se mogu koristiti prilikom komuniciranja sa javnošću. Megapopularni društveni mediji, *guerilla* kampanje, konferencije, reklame i sve vrste vijesti i najava su obuhvaćeni ovom obukom.

Obuka je održana u mjesecu aprilu/travnju 2014. godine

8.5. Wild '14 – Active Summer Camp

Od 27.07. - 02.08.2014. godine, dva predstavnika Centra za edukaciju mladih su uzela aktivno učešće u Kongresu i svim edukativnim događajima ljetnog kampa Wild '14, koji je održan u Tschieru, Švicarska.

Kongres i ljetni kamp su tradicionalni događaji evropske krovne omladinske organizacije *Active - Sobriety, Friendship and Peace*, čiji član je i Centar za edukaciju mladih. *Active* je organizacija koja sve svoje aktivnosti usmjerava na promociju zdravih životnih stilova, bez alkohola i droga. Oko 200 mladih imali su zajednički cilj, a to je promocija zdravih stilova života bez alkohola i droga, te ukazivanje na alternativu alkoholu, kroz razne edukacijske, sportske, kreativne, kulturne i druge aktivnosti.

Rezultati kongresnog zasjedanja su: izabran novi Upravni odbor, kreiran novi statut organizacije, kao i politike korištenja droga i opojnih sredstava.

8.6. Trening: "Fake Free"

Krajem mjeseca jula/srpnja 2014. godine, tim Centra za edukaciju mladih zajedno sa Centrom za omladinski rad – CZOR, učestvovali su u obuci pod nazivom „Fake Free“. Jednodnevna obuka je održana u Novom Sadu (Srbija), a predavač je bio predstavnik UNF-a (švedske omladinske organizacije), koja sprovodi metodologiju „Fake Free“, odnosno, koja sve svoje programe, koji se tiču promocije zdravih životnih stilova, implementira na način da, umjesto isticanja negativnih posljedica konzumiranja alkohola, ističe alternativne načine organizovanja svakodnevnih životnih aktivnosti mladih ljudi.

8.7. Obuka: "Pod lupom" – Koalicija za slobodne i poštene izbore

Predstavnik CEM-a, u mjesecu oktobru/listopadu prisustvovao je jednodnevnoj obuci „Pod lupom“, u organizaciji istoimene Koalicije, za posmatrača općih izbora 2014. godine u BiH, nakon koje je aktivno učestvovao na istim, kao posmatrač. Ovom obukom predstavnici/ce nevladinih organizacija bili su upoznati sa Izbornim zakonom, kao i internim kodeksom ponašanja, usvojenim radi održavanja principa nestranačkog posmatranja izbora.

8.8. IOGT International 68th World Congress - Thailand

U periodu od 26. do 31. oktobra/listopada, 2014. godine održan je 68. Svjetski kongres IOGT International-a, na Tajlandu. Kongresu su prisustvovala dva predstavnika CEM-a, te je jedan od njih izabran za člana upravnog odbora ove Organizacije.

8.9. Trening: Monitoring zapošljavanja u javnim institucijama

Centar za edukaciju mladih jedna je od organizacija civilnog društva koja učestvuje u projektu Antikorupcijske mreže organizacija civilnog društva u Bosni i Hercegovini (Mreža ACCOUNT) pod nazivom: "Monitoring zapošljavanja u javnim institucijama", koji će se provoditi na teritoriji cijele BiH.

U vezi sa tim uposlenici Centra za edukaciju mladih pohađali su treninge, u periodu od oktobra 2014. do januara 2015. godine (jednom mjesečno), gdje su stekli nova znanja u pogledu konvencija o ljudskim pravima, postojećih zakona i ostalih akata, kao i o njihovim nedostacima, te se bolje informisali o aktuelnom problemu zapošljavanja u javnim institucijama i načinima za suzbijanje korupcije i otklanjanju nepravilnosti prilikom istog.

9. Realizovane radionice u 2014. godini

9.1. "Alkohol: Istinite priče"

Ciljevi radionice:

- Identificiranje aktivnosti neformalne edukacije i njihovo planiranje
- Identificiranje potreba, ciljeva i podciljeva aktivnosti
- Učešće volontera u planiranju, organizaciji i implementaciji omladinskih projekata CEM-a
- Izgradnja lidera i promocija omladinskog aktivizma u zajednici
- Podrška vršnjačkoj edukaciji.

Učesnici/ce radionice:

- 300 mladih ljudi iz lokalnih zajednica, osnovnih i srednjih škola sa područja općine Travnik.

Opis radionice:

Centar za edukaciju mladih, u saradnji sa Komisijom za mlade Općine Travnik, počeo je sa edukacijskim pilot programom prevencije maloljetničkog pijenja na prostoru općine Travnik u 2014. godini.

Program ima za cilj smanjenje zloupotrebe alkohola među mladim ljudima i prevenciju posljedica koje proizlaze iz ovog problema, a implementira se kroz multimedijalne radionice sa učenicima u srednjim i osnovnim školama i roditeljima učenika.

Prve radionice održale su se 5. februara/veljače u Srednjoj medicinskoj školi Travnik, za treći razred i roditelje učenika/ca iz tog razreda.

9.2. Osiguranje kvalitete u neformalnoj edukaciji

Ciljevi radionice:

- Identificiranje aktivnosti neformalne edukacije i njihovo planiranje
- Identificiranje potreba, ciljeva i podciljeva aktivnosti
- Učešće volontera u planiranju, organizaciji i implementaciji omladinskih projekata CEM-a
- Izgradnja lidera i promocija omladinskog aktivizma u zajednici
- Podrška vršnjačkoj edukaciji

Učesnici/ce radionice:

20 mladih ljudi iz lokalnih zajednica, oba spola, bez obzira na vjersku, nacionalnu i druge vrste pripadnosti, lideri/ke i aktivisti/ce omladinskih organizacija.

Opis radionice:

Centar za edukaciju mladih i predavači/ce iz "European Youth Forum" (Evropski forum mladih - EYF) su na početku godine implementirali radionicu s ciljem izgradnje kapaciteta organizacija i njihovih članova, a kako bi se osigurala kvaliteta aktivnosti, kroz Okvir za osiguranje kvalitete za neformalno obrazovanje (NFE – non-formal education) razvijen od strane Evropskog foruma mladih.

Saradnja između CEM-a i EYF-a je ostvarena preko evropske krovne omladinske organizacije "Active – Sobriety, Friendship and Peace" - čiji je član i Centar za edukaciju mladih Travnik.

Radionica je bio popraćena livestream-om, i svi zainteresirani su mogli da prate radionicu preko interneta. Radni jezik radionice bio je engleski jezik.

9.3. Mladi protiv rodnozasnovanog nasilja

Ciljevi radionice:

- Upoznavanje mladih ljudi sa problematikom rodnozasnovanog nasilja
- Identificiranje potencijalnih zainteresovanih strana za implementaciju aktivnosti kojima je cilj borba protiv rodnozasnovanog nasilja
- Informisanje šire društvene zajednice o važnosti i neophodnosti programa za borbu protiv ovog problema
- Izgradnja kapaciteta omladinskih udruženja sa područja SBK/KSB
- Podrška lokalnom aktivizmu

Učesnici/ce radionice:

Mladi ljudi iz lokalnih zajednica, oba spola, bez obzira na vjersku, nacionalnu i druge vrste pripadnosti, aktivisti/ce iz omladinskih udruženja sa područja SBK/KSB, starosti od 14 - 21 godine.

Opis radionice:

Centar za edukaciju mladih je uz podršku IN Fondacije implementirao 10 radionica u sklopu projekta "Mladi protiv rodnozasnovanog nasilja". Radionicama je prisustvovalo 150 mladih ljudi iz 10 lokalnih zajednica SBK/KSB, a održavane su tokom mjeseca jula/srpnja 2014. godine.

Radionice, koje su imale za cilj upoznati mlade aktiviste/ce lokalnih omladinskih organizacija o problematici rodnozasnovanog nasilja, su otvorile mogućnost ovim mladim ljudima da apliciraju na "Mini grantove – Obojimo svijet", koji su, također, organizovani od strane CEM-a.

Održano je 10 radionica u Travniku, Turbetu, Kiseljaku, Fojnici, Kreševu, Vitezu, Busovači, Bugojnu, Novom Travniku i Donjem Vakufu.

10. Kursevi realizovani u 2014. godini

Kroz kurseve informatike i stranih jezika u organizaciji CEM-a, u 2014. godini prošlo je ukupno (devedeset) 90 polaznika/ca.

10.1. Kurs informatike

Ciljevi kursa:

- Podizanje nivoa informatičke pismenosti građana/ki Travnika i okoline
- Razvoj ličnih sposobnosti iz oblasti informatike
- Sticanje osnovnog znanja o računarima i učenje osnova MS Officea i Interneta
- Povezivanje mladih koji dolaze iz različitih društveno-socijalnih slojeva (manjine i marginalizovane grupe)

Učesnici/ce kursa:

Građani/ke općine Travnik

Opis kursa:

Održan je prvi ciklus besplatnog kursa informatike u sklopu projekta „Info Wireless Park“ u saradnji sa Omladinskim centrom Turbe, za građane i građanke Općine Travnik, sa posebnim akcentom na mlade ljude koji dolaze iz ruralnih dijelova općine.

Jedan od ciljeva projekta „Info Wireless Park“ je i jačanje kapaciteta uposlenih u državnoj službi, gdje smo omogućili uposlenicima Policijske stanice Travnik i Općine Travnik edukaciju njihovog kadra na polju informatike, tako da je četrnaest (14) službenika Općine Travnik i petnaest (15) policajaca PS Travnik dobilo certifikate za uspješno pohađanje kursa informatike. Također, u sklopu ovog projekta omogućeno je besplatno pohađanje istog, licima koji se vode na evidenciji Službe za zapošljavanje SBK/KSB, te je njih petnaest (15) dobilo certifikate za uspješno pohađanje kursa informatike.

Certifikate nakon uspješno položenog testa iz oblasti informatike u 2014. dobile su (četrdesetčetiri) 44 osobe.

10.2. Kursevi stranih jezika I i II stepen

Ciljevi kursa:

- Povećanje konkurentnosti mladih na tržištu rada
- Učenje osnova engleskog i njemačkog jezika
- Razvijanje komunikacijskih vještina i vještina aktivnog slušanja
- Podrška mladim ljudima da aktivno govore strane jezike

Učesnici/ce kursa:

Građani/ke općine Travnik i okoline

Ovi kursevi su nastali kao odgovor na potrebe zajednice za učenjem osnova raznih stranih jezika, pa i usavršavanje postojećeg bazičnog znanja kroz napredne nivoe kurseva.

U 2014. godini, održana su 4 ciklusa kursa njemačkog jezika, odnosno 2 ciklusa osnovnog i 2 naprednog nivoa. Ukupno je kroz kurseve prošlo 46 polaznika/ca.

11. Realizovani treninzi u 2014. godini

11.1. Rodnozasnovano nasilje i pisanje projektnih prijedloga

Ciljevi treninga:

1. Podizanje nivoa svijesti o rodnozasnovanom nasilju i načinima utjecanja na problematiku.
2. Sticanje osnovnog znanja o pisanju projektnih prijedloga i planiranja budžeta
3. Povezivanje mladih koji dolaze iz različitih društveno-socijalnih slojeva (manjine i marginalizovane grupe)
4. Mladi ljudi sa područja SBK/KSB su osvješteni i edukovani o problemu rodnozasnovanog nasilja

Učesnici/ce treninga:

Ciljna grupa su 30 mladih nastanjeni u geografskom području Srednje Bosne, starosne dobi od 14. do 21. godine, a koji su aktivni u svojim lokalnim zajednicama.

Opis treninga:

Podjelom certifikata, 26.jula/srpnja 2014. godine CEM je uspješno implementirao trodnevni trening o rodnozasnovanom nasilju i pisanju projektnih prijedloga za mlade sa područja SBK/KSB.

Certifikat je primilo 30 polaznika koji su uspješno prošli obuku. Nakon podjele certifikata učesnici su izrazili želju da rade na prevenciji rodnozasnovanog nasilja u svojim lokalnim zajednicama, pa im je omogućeno apliciranje na program "Mini grantova – Obojimo svijet!"

Ovim programom je podržano 10 projekata sa maksimalnim iznosom od 1.000,00 KM po projektu.

"Mladi protiv rodnozasnovanog nasilja" je projekat čiju implementaciju na području SBK/KSB podržava IN Fondacija.

12. Realizovani projekti u 2014. godini

12.1. "Regionalni resursni centar – Centar za edukaciju mladih"

U toku 2014. godine, Centar za edukaciju mladih nastavio je svoje djelovanje kao Resursni Centar za područje SBK/KSB.

Osim već navedenih treninga i raznih edukacija za članove/ice organizacija civilnog društva, CEM je pružao tokom cijele godine konsultantske usluge i podršku inicijativama za formiranje novih organizacija civilnog društva. U procesu je savjetovanje neformalne grupe mladih koja želi da oformi omladinsko udruženje u Novom Travniku.

Tehnička podrška i konsultacije pružane su svim članicama Vijeća mladih u 9 općina SBK/KSB, Centrima civilnih inicijativa, Centru za promociju civilnog društva, Udruzi potrošača SBK/KSB i mnogim drugim organizacijama sa područja Bosne i Hercegovine, kroz program mentorstva u sklopu „Programa malih grantova“.

12.2. Mladi protiv rodnozasnovanog nasilja

Centar za edukaciju mladih, uz podršku In Fondacije, započeo je projekat pod nazivom „Mladi protiv rodnozasnovanog nasilja“.

Cilj projekta je edukovati i informisati mlade ljude o rodnoj ravnopravnosti u BiH. Također, projekat je doprinio povećanju znanja za 30 omladinskih aktivista o rodnozasnovanom nasilju i pisanju projektnih prijedloga.

Projekat je trajao šest mjeseci (od juna/lipnja do decembra/prosinca 2014.), te je programom implementirano 11 projektnih inicijativa sa maksimalnim iznosom od 1.000,00 KM i za to vrijeme je obuhvatio 2.340 direktnih i indirektnih učesnika/ca na području 10 lokalnih zajednica SBK/KSB.

12.3. "Travel for Knowledge"

Program "Travel for Knowledge" je razvijen od strane Centra za edukaciju mladih, s ciljem kreiranja uvjeta za povećanje mobilnosti mladih ljudi.

Program se odnosi na omogućavanje volonterima iz organizacije, stranim studentima i aktivistima da putuju unutar Bosne i Hercegovine, ili u druge zemlje, na seminare, prakse i konferencije, kako bi mogli dijeliti znanja i iskustva i sticati nove vještine u drugom okruženju.

Ono što CEM nudi aktivnim volonterima organizacije jeste mogućnost putovanja na razne edukacije u cijeloj Evropi, ukoliko takve postoje, odnosno, stranim studentima pruža mogućnost da rade praksu u Centru za edukaciju mladih.

Četiri predstavnika/ce CEM-a su prisustvovala/e desetodnevnom seminaru pod nazivom "Templar Youth Cultural Twinning Education Program" na Islandu, dok je jedan volonter, u

periodu od 10.12.2014. do 16.12.2014. godine, prisustvovao konferenciji pod nazivom "European Alcohol Policy Youth Conference" u Bursi, Turska.

Glavni cilj Konferencije bio je potaknuti mlade da rade na prevenciji alkohola u svojoj zajednici i šire.

Volonteri i volonterke Centra za edukaciju mladih su, u periodu od 21. - 29. juna/lipnja, učestvovali na internacionalnom seminaru u sklopu programa TYCTEP (*Templar Youth Cultural Twinning Education Program*) na Islandu, kojeg implementira NÚll prósent.

U periodu od 27.07. - 02.08.2014. godine, *Active - Sobriety, Friendship and Peace* je u Tschieru, Švicarska, održao svoj redovni dvogodišnji izvještajno-izborni kongres. CEM, kao jednu od članica organizacija ove krovne omladinske evropske organizacije, na kongresu su zastupala dva delegata.

Na desetodnevnom seminaru pod nazivom "European Mosaic Structured Identity", održanom u Zadru, 02.09. - 11.9.2014. godine, učešće je uzelo 35 učesnika iz 7 zemalja, Hrvatske, Makedonije, Rumunije, Bugarske, Turske, Grčke i BiH. Šest volontera/ki su prisustvovali desetodnevnom seminaru pod nazivom "European Mosaic Structured Identity"

Volonter CEM-a je, u periodu od 10.12. do 16.12.2014. godine, prisustvovao konferenciji pod nazivom „European Alcohol Policy Youth Conference“ u Bursi.

12.4. "Hidden Shadows"

Nevladine organizacije veoma su aktivne u oblasti borbe protiv nasilja u porodici, podjednako, u oba entiteta. One su, zapravo, na sebe preuzele ulogu, koju bi, prema zakonima i ratifikovanim međunarodnim konvencijama, trebalo da imaju država i njene institucije.

NVO rade na prevenciji, iniciraju, predlažu i lobiraju za promjene zakonskih propisa i jedine su koje pružaju zaštitu žrtvama nasilja, kroz sigurne kuće.

Kampanja "Skrivene sjene" zvanično je najavljena 25.11.2013. godine na međunarodni dan borbe protiv nasilja nad ženama, nakon što je projektno odobrena od strane Švedskog Instituta.

Active – Sobriety, Friendship and Peace u kooperaciji sa Centrom za edukaciju mladih i uz stručnu pomoć *IOGT International*, a uz finansijsku podršku Švedskog Instituta, započeli su priču u maloj lokalnoj zajednici u Bosni i Hercegovini. Prilikom samih pripremnih aktivnosti projekta, bilo je jasno da problem nasilja u porodici posjeduje nevjerovatno mnogo strana i da implementirati "Skrivene sjene" neće biti lak posao.

To je, ustvari, kampanja koja, kroz metode bliske običnom građanstvu, poput izložbe i predstave, predstavlja problem nasilja u porodici u savremenom bosanskohercegovačkom društvu. Dio kampanje je i internacionalna lobistička grupa koja zagovara uvođenje i implementaciju mehanizama za borbu protiv nasilja u porodici u SBK/KSB.

Iako su *Active* i CEM organizacije koje posjeduju dugogodišnje iskustvo u zagovaranju i lobiranju, bilo je jasno da će biti potrebno prvo učvrstiti znanje o ovoj problematici, prije nego se definišu i implementiraju sve aktivnosti kampanje. Shodno analizi početnog znanja i stanja, organizovana je studijska posjeta švedskim organizacijama koje uspješno rade na problemu nasilja u porodici i nasilja nad ženama i djecom. Predstavnici Centra za edukaciju mladih i *Active*-a su u višednevnoj posjeti Stockholm-u posjetili šest organizacija.

12.4.1. Studijska posjeta

U januaru 2014. godine tokom višednevne posjete, CEM i *Active* su kroz primjere dobre prakse švedskih organizacija, koje glase za najuspješnije organizacije, dobili neophodne smjernice i preporuke u kojem pravcu je potrebno ići kada je u pitanju sami početak rada na problemu porodičnog nasilja. Povodom toga upriličeni su sastanci sa organizacijama *Kvinna till Kvinna*, *Women's Organization Committee on Alcohol and Drug Issues (KSAN)*, *National Organisation for Women's and Girl's Shelters (ROKS)*, *Kvinnofronten* i *IOGT International/IOGT NTO International Institute*.

Uticao studijske posjete na percepciju i svijest o problemu nasilja u porodici na lokalnom nivou u BiH se može gledati kroz primjenjivanje određenih praksi, koje su ove organizacije implementirale u svom dugogodišnjem radu, prilikom prikupljanja informacija o ovom problemu, na lokalnom nivou i načinu zagovaranja za mehanizme prevencije.

Tokom ove posjete definisane su i glavne aktivnosti kampanje, istraživanje i prikupljanje informacija, produkcija i režiranje dokumentarne drame o problemu nasilja u porodici, galerija na otvorenom i slanje inicijative vladi SBK/KSB za uvođenje i implementiranje mjera koje će doprinijeti smanjenju nasilja u porodici.

12.4.2. Dokumentarna drama i galerija na otvorenom

Nakon studijske posjete, CEM je angažovao profesionalnog režisera i dramaturginju, uz pomoću kojih se, dva mjeseca radilo, na pripremi materijala za kreiranje pozorišne predstave o problemu. Istraživanje je obuhvatilo pregledanje sudskih slučajeva nasilja, sastanke sa Centrima za socijalni rad, Centrima za mentalno zdravlje i najbitnije, s organizacijom *Medica* iz Zenice, koja drži jednu od dvije sigurne kuće u Bosni i Hercegovini. Kao rezultat istraživanja nastala je dokumentarna drama „Skrivene sjene“.

„Skrivene sjene“ je dokumentarna drama u produkciji Centra za edukaciju mladih – CEM, koja se bavi problemom nasilja nad ženama i djecom u savremenom bosanskohercegovačkom društvu. Autorski dvojac, jedna od vodećih beogradskih mladih dramaturginja Maja Pelević i diplomirani pozorišni producent, Travničanin Oliver Jović, kreirali su tekst nakon iscrpnih intervjua sa socijalnim radnicima, žrtvama nasilja i predstavnicima različitih institucija. Predstava se ne bavi direktnim nasiljem, već uzrocima i posljedicama koji su godinama prisutni u našem društvu, a ipak se smatraju tabu temama; kao što je konzumiranje alkohola - mogući „okidač“ nasilja.

Tri izvođača na sceni su rekonstruisali događaje koji su direktno, ili indirektno doveli do tragičnih događaja, u naizgled, sasvim običnim porodicama. „Skrivene sjene“ propituju svijest našeg društva i spremnost na njihovo razotkrivanje.

Predstava je premijerno odigrana 24. aprila/travnja 2014. godine, pred prepunom salom travničkog Centra za kulturu, u čijoj publici su sjedili gosti iz Švedske iz *Active* i *IOGT International*, ali i veliki broj političara, donosilaca odluka i građana.

„Tri izvođača, jedna mala pozornica i talenat, bili su dovoljni da oduzmu dah svih posjetilaca. Cilj predstave, da se ukaže na veliki problem nasilja nad ženama u našoj zemlji, po svemu sudeći potpuno je uspio. Potvrda za to su reakcije publike, suze i žena i muškaraca, ovacije i aplauz.“ – saopćio je portal *Dan.ba*, nedugo nakon premijere.

Reakcije svih prisutnih su bile ohrabrujuće. Publika je bila vidno potresena i moglo se vidjeti da je predstava ostavila dubok trag u svima koji su je pogledali.

Matej Baškarad, akademski glumac i glumac u predstavi izjavio je „*Nikada prije nisam shvatao veličinu ovog problema, niti sam bio svjestan njegovog postojanja. Nakon predstave počeo sam analizirati ponašanje ljudi oko mene. Kada sam vidio da su i muškarci i žene plakali na neke scene iz predstave, znao sam da smo uspješno poslali poruku. Poruku koje ni sam nisam bio svjestan prije.*“

Na mnogobrojne zahtjeve publike, predstava se, iako nije bilo planirano, trebala odigrati još jednom u mjesecu maju 2014. godine, no nažalost, zbog vanrednog stanja u zemlji i poplava koje su zahvatile Balkan, predstava je otkazana.

12.4.3. Galerija na otvorenom

Nakon predstave, glavna travnička ulica je bila pretvorena u petodnevnu galeriju na otvorenom, tematski posvećenom ovom problemu. Sa obje strane ulice mogle su se vidjeti statistike o ovoj problematici, kao i poruke uspješnih travničana/ki koji su se pridružili kampanji „Skrivene sjene“.

Mega bilbordi Larise Cerić i Nure Bazdulj – Hubijar slali su snažnu poruku svima koji su u tom periodu prolazili Travnikom.

Larisa Cerić, višestruka evropska prvakinja u judou, pridružila se kampanji sa porukom „*Jača si nego što misliš! – Ne budi sjena, budi glas. Digni glas protiv nasilja u porodici!*“

Nura Bazdulj – Hubijar, bosanskohercegovačka književnica, poručila je: „*Traume iz djetinjstva su kao ožiljci, trajni, neizbrisivi, ne moraju nužno odrediti pravac našega života, ali nas uvijek podsjećaju kroz šta smo prošli, od čega potiču. Kažem, ne moraju nužno odrediti naš život, ali ga nerijetko određuju. – Ne budi sjena, budi glas. Digni glas protiv nasilja u porodici!*“

Galerija i kompletna kampanja dobili su svoju stranicu www.cem.ba/hiddenshadows, na kojoj je moguće pronaći sve podatke o kampanji.

12.4.4. Inicijativa

U finalnoj fazi kampanje, a nakon dodatnih istraživanja i konsultacija sa pravnicima i Centrom za socijalni rad Travnik, odlučeno je da se, radi manjakovsti u implementaciji pravilnika o radu policijskih službenika, a kada je u pitanju tretiranje skoro svih dijela nasilja u porodici kao prekršaj, umjesto krivično djelo, uputi inicijativa Vladi SBK/KSB da Ministarstvo unutarnjih poslova ovog Kantona radi na edukaciji policijskih službenika i njihovom adekvatnom osnaživanju.

Po podacima Mediacentra Sarajevo, samo 5% slučajeva nasilja u porodici bude prijavljeno nadležnim organima. Prečesto se dešava da problem nastaje kada žrtve nasilja u porodici, ne prijave slučajeve nasilja radi neadekvatne zaštite od strane institucija koje su zaslužne za brigu o sigurnosti građana. Ako se i desi prijavljivanje nasilja, nastaje problem u njegovoj kategorizaciji kao prekršaja, što znači da dalje takvi slučajevi ne budu rješavani sudskim putem, što ima za rezultat ponavljanje nasilja i njegovo ohrabivanje kao čin koji ne biva teže sankcionisan.

Inicijativu su potpisali Active, CEM, Omladinski Centar Turbe i Vijeće mladih Općine Travnik u ime 5 organizacija članica.

12.4.5. Uticaj i poruka

„Skrivene sjene“ je kampanja koja je u vrlo kratkom periodu uspjela da preusmjeri pažnju javnosti na gorući problem u našem društvu – problem nasilja u porodici, nasilja nad ženama i djecom.

U toku osam mjeseci implementacije kampanje, preko 15 medijskih kuća je redovno izvještavalo o ovoj kampanji, a sama predstava je imala medijske pokrovitelje poput najgledanijih televizija FACE TV, Kanal 6, radio stanica i portala Radiosarajevo.ba, kao generalnog medijskog pokrovitelja i radio TNT. Implementaciju su pratili i državni mediji, Federalna televizija i BH Radio 1, kao i mnoštvo drugih.

Galerija na otvorenom je oduševila preko 3.000 učenika iz SBK/KSB, kao i veliki broj građana i građanki, ne samo Travnika, već i drugih gradova. U ovu svrhu u kampanju su se uključile i poznate bosanskohercegovačke ličnosti i dale svoj doprinos.

Kampanja „Skrivene sjene“ bila je podržana od strane UN Women i predstavljena je i u drugim bosanskohercegovačkim gradovima, u sklopu kampanje „16 dana aktivizma protiv nasilja nad ženama“.

Predstava „Skrivene sjene“ je odigrana 3 (tri) puta u Travniku i to jednom na poziv Hrvatskog amaterskog kazališta „Jankovići“ iz Travnika, kao i u Vitezu i Bugojnu. U saradnji sa Centrom za omladinski rad iz Novog Sada, kao i Domom mladih iz Pančeva, predstava je u novembru 2014. godine odigrana i u Pančevu, Srbija.

Također, bitno je napomenuti da se saradnja između UN Women i CEM-a nastavlja i u budućnosti, te se nadamo uspjesima i u 2015. godini, u zajedničkim akcijama, u cilju borbe protiv nasilja nad ženama i djecom u bosanskohercegovačkom društvu.

CEM, zajedno sa UN Women, udružuje napore kako bismo što glasnije javno govorili o problemu nasilja nad ženama i djecom. Želimo da ova poruka dođe do onih koji mogu i moraju da se suprotstave ovom problemu, koji je, nažalost, sve prisutniji u našem društvu.

Broj zahtjeva za ponovno odigravanje predstave je pokazatelj uspjeha slanja poruke o postojanju nasilja i potrebi da se radi na njegovom smanjenju, no ono što je najbitnije je da su obični ljudi prepoznali problem, a da je veliki broj institucija i nevladinih organizacija dao svoj doprinos u implementiranju kampanje.

Predstava „Skrivene sjene“ je dokaz da, uz malo truda, kreativnih ideja i znanja, može doći do prepoznavanja problema od strane društvene zajednice, što je prvi i najbitniji korak u borbi sa problemima s kojima se ljudi svakodnevno susreću.

Kampanja je urodila novim idejama, mnoštvom novih kontakata i mogućnostima da se sa drugim institucijama u budućnosti zajednički radi na ovom problemu. Ova predstava izazvala je pažnju organizacija iz drugih evropskih zemalja, što otvara put da se mala lokalna kampanja pretvori u internacionalnu podršku borbi protiv nasilja u porodici.

12.5. "Info Wireless Park"

U cilju jednostavnijeg pristupa informacijama za mlade ljude, ali i sve građane/ke i posjetioce Travnika, CEM je pokrenuo nekoliko HOT Spot zona, zona bežičnog besplatnog pristupa internet, u parku kod Općine Travnik, parku kod zgrade Općinskog suda u Travniku i u centru MZ Turbe.

Pored vlastitog finansijskog doprinosa, ove godine je Općina Travnik podržala finansiranje Hot Spot zone Turbe.

Kroz projekat „Info Wireless Park“ promoviraju se važnost informisanja i slobodnog pristupa informacijama kroz izgradnju besplatnih (Wi-Fi) zona interneta u tri ruralne zajednice općine Travnik.

Projektom smo omogućili da u zajednicama Turbe, povratničkom naselju Potkraj i romskom naselju Bešlija mještani imaju besplatnu zonu interneta. Puštanjem u rad ovih zona omogućili smo bolji pristup informacijama za oko 10.000 stanovnika gornjeg dijela Lašvanske doline. U sklopu projekta realizovali su se besplatni kursevi informatike, gdje je uspješno certificirano stotinu (100) polaznika/ca.

12.6. "Generator"

Generator je dugoročni saradnički projekat koji želi pridonijeti razvoju izvedbenih umjetnosti za mladu publiku u balkanskoj regiji. Središnje mjesto u projektu su djeca, tj. njihov položaj u društvu i pitanja važna za njihov napredak i budućnost. Cilj Generatora je kroz potencijale izvedbenih umjetnosti stvoriti alate za razvoj edukacije djece kroz umjetnost. Također, cilj je i postaviti nove standarde u produkciji pozorišta za djecu i približiti ih onima u Skandinaviji. Autor projekta Generator je poznata koreografkinja *Dalija Aćin*, a u projektu još sudjeluje 5 organizacija sa područja Balkana (*Tala Zagreb/Hrvatska, Stanica Beograd/Srbija, Multimedia Priština/Kosovo, Lokomotiva Skoplje Makedonija i CEM Travnik/BiH*).

Projekat počinje od februara 2014. i traje do novembra 2015. godine, a tokom kojeg će biti realizovane studijske posjete, radionice, umjetnički labovi, produkcija predstava, te izdavanje vodiča za savremeno dječije pozorište. Među pet gradova u kojima će se realizovati programi nalazi se i Travnik. *Generator* je na konkursu *Balkans Arts and Culture Fund – BAC* od 115 prijavljenih projekata ocijenjen kao jedan od tri najbolja, te je dobio potporu fonda u visini od 40.000,00€. Za realizaciju *Generatora* je zadužena posebna grupa formirana od partnerskih organizacija koju čine regionalni umjetnici i kulturni menadžeri *Dalija Aćin, Larisa Navojec, Kliment Popovski i Oliver Jović*.

12.7. "Inspire Freedom Campaign"

"*Inspire Freedom Campaign - Zajedno za žene i djevojke - svaki 25.*" je vodeća kampanja *IOGT International*-a za promociju prava djevojčica i žena, s ciljem okončanja nasilja na osnovu spola, sprječavajući nasilje izazvano upotrebom alkohola.

Ovom kampanjom dajemo doprinos na život oslobođen od nasilja za sve djevojke i žene. CEM, kao jedan od članova *IOGT International*-a ovu kampanju provodi kroz lokalne akcije. „Kampanja Inspiriši Slobodu“ je *IOGT International*-ova prva kampanja u 21. stoljeću u kojoj svi članovi *IOGT International*-a stoje i djeluju zajedno, na svjetskom nivou, kroz konkretne akcije.

13. Realizovani programi u 2014. godini

13.1. Program "Alcohol Free Lifestyle"

Centar za edukaciju mladih je 2010. godine započeo implementaciju programa pod nazivom „Alcohol Free Lifestyle“ („Stil života bez alkohola“).

U cilju zaštite i kreiranja zdravog i sigurnog okruženja za mlade ljude u bosanskohercegovačkom društvu, Centar za edukaciju mladih je pokrenuo projekat kojim se želi ukazati na problem lake dostupnosti i konzumiranja alkohola među maloljetnim licima, kao i na posljedice koje proizlaze iz ovog problema, a jedna od najizraženijih, u današnjem, bosanskohercegovačkom društvu je, zasigurno, maloljetnička delikvencija.

Iako postoji odgovarajući Zakon o unutrašnjoj trgovini F BiH, koji sadrži odredbe koje se odnose na zabranu prodaje alkohola licima mlađim od 18 godina i obaveznosti isticanja oznaka na prodajnim mjestima o zabrani prodaje alkohola licima mlađim od 18 godina, maloljetnici i dalje, bez velikih problema, dolaze u kontakt sa alkoholnim pićima.

Problem konzumiranja alkohola među maloljetnicima postaje alarmantan, a starosna dob početka konzumiranja alkohola postaje sve niža. Lažne priče o povezanosti alkohola sa tradicijom ne idu u prilog prevenciji ove bolesti, koja definitivno predstavlja prepreku kako ličnom tako i društvenom napredovanju i razvitku.

„Alcohol Free Lifestyle“ je program koji je podijeljen na četiri pravca, vršnjačku edukaciju, školske alkohol politike, mrežu organizacija i društveno odgovorne kompanije.

13.1.1. „Healthy Mobile Bar“

U sklopu programa „Alcohol Free Lifestyle – Stil života bez alkohola“, a u cilju zaštite i kreiranja zdravog i sigurnog okruženja za mlade ljude u bosanskohercegovačkom društvu, Centar za edukaciju mladih pokrenuo je program kojim se želi ukazati na probleme dostupnosti i konzumiranja alkohola među maloljetnim licima, kao i na posljedice koje proizlaze iz ovog problema, što rezultira jednom od najizraženijih pojava u našem društvu - maloljetničkom delikvijencijom.

„Healthy Mobile Bar“ (HMB) je aktivnost koja se sprovodi u okviru ovog programa, od strane volontera/ki, kroz podjelu flajera, koji sadrže informacije o štetnosti alkohola i podjelom svježih voćnih koktela. Ova aktivnosti služi za promociju omladinskog aktivizma i zdravog načina života pod parolom „Ja biram život bez alkohola“.

HMB je potpuno prilagođen mladim ljudima, pružajući potpuno drugačiji pristup samoj problematici konzumiranja alkohola među maloljetnicima. Ovo je, također, i nova tema, o kojoj se u našem društvu premalo priča, ali i nova i „svjež“ metodologija rada sa mladima. Od 2012. godine ova aktivnost se sprovodi širom Bosne i Hercegovine, tako da smo HMB održali u Sarajevu, Zenici, Travniku, Turbetu i Vlačiću.

13.2. Mreža "Životni stil bez alkohola"

U cilju doprinosa procesu borbe protiv zloupotrebe alkohola među djecom i mladima, Centar za edukaciju mladih Travnik pokrenuo je inicijativu za stvaranje neformalne mreže društveno odgovornih organizacija civilnog društva u BiH, koje će u cilju zaštite djece i mladih, a kroz

svoje programe, organizacijske vrijednosti i principe, prostore u kojima djeluju i implementiraju aktivnosti, promovisati zdravo i sigurno životno okruženje za djecu i mlade.

U svom dugogodišnjem radu sa mladima i za mlade prepoznali smo niz problema koji utiču na ovu populaciju i njihov kvalitetan razvoj.

Prvi inicijalni sastanak i radionice zagovaranja za alkoholne politike organizovani su početkom decembra/prosinca, uz učešće polovine predstavnika članica mreže, Centra za edukaciju mladih i predstavnika *IOGT - NTO* iz Švedske, koji su vodili dio procesa edukacije i planiranja budućih akcija.

Mreži se do sada pridružilo dvadesetdevet (29) organizacija iz Bosne i Hercegovine, širokog spektra djelovanja, a koje imaju isto shvatanje problema alkohola u bosanskohercegovačkom društvu.

Spisak organizacija, memorandum, i ostale dokumente koji su vezani za mrežu moguće je pronaći na www.cem.ba

Mreža se nastoji proširiti na internacionalnoj osnovi.

Mreža će u bližoj budućnosti raditi na slijedećim aktivnostima:

- Promocija života bez alkohola među djecom i mladima
- Promocija vrijednosti i principa za koju se zalaže mreža među OCD
- Istraživanje društvenih tokova vezanih za alkohol (konzumiranje alkohola, prodaja alkohola, zakonske regulative)
- Akcije u zajednici u cilju prevencije zloupotrebe alkohola među djecom i mladima (mali grantovi koji promovišu životni stil bez alkohola)
- Zagovaranje na svim nivoima vlasti za donošenje zakonskih regulativa i njihovu primjenu

Pristup ovoj neformalnoj mreži imaju sve zainteresovane organizacije civilnog društva sa prostora Bosne i Hercegovine, ali i internacionalne organizacije, koje prepoznaju ozbiljnost navedenog problema, promovišu, ili žele promovisati navedene vrijednosti i principe u cilju kreiranja zdravog i sigurnog okruženja za djecu i mlade.

13.2.1. Školske alkohol politike

Jedan od ciljeva projekta jeste i usvajanje Školske alkohol politike u školama širom BiH. Školska alkohol politika je dokument kojim će se regulisati konzumiranje i posjedovanje alkohola u toku školskih aktivnosti u prostorijama škole i krugu škole, a koji će biti ponuđen školama u BiH da se kao takav uvrsti u politiku, odnosno pravilnik o radu škole, kako bi za učenike/ce kreiralo okruženje koje promoviše zdrav način života bez alkohola.

U vezi s tim održan je sastanak sa predstavnicima vlasti SBK/KSB, te je od istih dobijena podrška za uvođenje školskih alkohol politika na području ovog Kantona.

14. Istraživanja u 2014. godini

14.1. Akcija: "Tajni kupac"

Za potrebe programa „Alcohol Free Lifestyle“ CEM je kroz cijelu godinu sprovodio razne vrste istraživanja, s posebnim naglaskom na istraživanje zakonskih regulativa koje se odnose na alkohol problematiku u školama, organizacijama i generalnoj javnosti. Istraživanja pokazuju da, iako postoje zakoni koji regulišu prodaju alkohola i duhanskih prerađevina, alkohol je dostupan maloljetnicima i isti mogu kupiti u skoro svakom trgovačkom objektu.

U maju/svibnju mjesecu 2014. godine, CEM je sproveo istraživanje pod nazivom „Tajni kupac“, odnosno, maloljetni volonteri, uz odobrenje roditelja, su obišli 3 supermarketa u Travniku, s namjerom da kupe alkohol. U dva su isti uspješni kupiti, bez da im je prodavač tražio na uvid ličnu kartu, ili upozorio da po članu 10. Zakona o unutrašnjoj trgovini FBiH, ne smiju prodavati alkohol maloljetnicima. CEM radi na suzbijanju ove problematike, kojom će se baviti i u budućnosti, kao i pokretati inicijative prema donosiocima odluka, za potrebnim ispravkama i izmjenama u postojećim zakonima.

14.2. Istraživanje: "Znanje je pola zdravlja"

U periodu od oktobra 2014. do februara 2015. godine CEM je proveo inicijalno kvalitativno istraživanje o potrebama za sistemsko promicanje zdravih stilova života u školama SBK/KSB pod nazivom "Znanje je pola zdravlja".

Ovo istraživanje imalo je za cilj da unaprijedi primjenu zdravih životnih stilova u školama u SBK/KSB. U tom periodu, kroz online upitnike i anketne listiće, ispitali smo mišljenja školskog osoblja, uprave škola, učenika/ca i roditelja u tri općine u SBK/KSB: Vitezu, Bugojnu i Kiseljaku, te smo od njih htjeli saznati šta misle o potrebama za sistemskim promicanjem zdravlja i zdravih životnih stilova među djecom i mladima u našem Kantonu i došli do zaključka da učenici/ce u SBK/KSB nemaju adekvatno znanje o tome kako živjeti zdravo.

S obzirom na to, teme koje bi prioritetno trebale biti obrađivane u nastavi su:

- Narkomanija, pušenje i alkoholizam;
- Psihoaktivne supstance, posljedice, pritisak vršnjaka;
- Prevencija ovisnosti o Internetu;
- Kontrola upotrebe društvenih mreža;
- Štetnost konzumacije brze i procesirane hrane;
- Piramida zdrave ishrane;
- Vidovi jačanja samopouzdanja i pozitivne slike o sebi;
- Prevencija anoreksije i bulimije;
- Zaštita reproduktivnog zdravlja;
- Zaštita od spolno prenosivih bolesti i
- Prevencija seksualnog nasilja.

Također, u ovom istraživanju smo došli do šokantnog podatka, a to je da 4,25% mladih ispitanika češće konzumira alkohol.

14.3. Istraživanje o broju izrečenih kazni trgovačkim radnjama i ugostiteljskim objektima zbog prodaje alkohola maloljetnicima

Pred božićne i novogodišnje praznike CEM je proveo istraživanje u vezi sa radom kantonalnih inspekcija na teritoriji cijele Federacije BiH, s ciljem da dođe do saznanja, koliko državne institucije čine u suzbijanju problematike prodaje alkohola maloljetnicima, uputivši istim dopise, u kojima smo zahtijevali dostavu podataka o broju izrečenih kazni trgovačkim radnjama, kao i o broju izrečenih kazni ugostiteljskim objektima. Podaci koje smo dobili nisu bili zadovoljavajući i iz njih se moglo vidjeti, koliko zapravo, malo državne institucije čine na suzbijanju ovog problema.

Centar za edukaciju mladih izrazio je svoju zabrinutost putem saopćenja za javnost u vezi s ovim problemom, na kojem će i dalje raditi i pokušati uticati na vlasti da se aktivnije uključe u sprovedbu postojećih i kreiranje novih zakona, koji bi doprinijeli rješavanju ove problematike.

15. Mediji

U 2014. godini zabilježen je konstantan rast broj korisnika Centra za edukaciju mladih. Sve radionice, edukativne programe, kampove, kurseve, prezentacije i treninge direktno je pohađalo oko 1.800 ljudi. Sve naše prezentacije, medijski nastupi i ostali vanjski događaji su imali zavidnu posjetu i indirektno konzumiranje koje prelazi brojku od 50.000 ljudi

15.1. Zvanična web stranica cem.ba

Tokom 2014. godine Centar za edukaciju mladih, putem svog web portala www.cem.ba svakodnevnim postavljanjem novih informacija, ali i brigom o preglednosti portala, omogućio je svim posjetiocima transparentan i pravovremen uvid u sve svoje aktivnosti.

Statistički podaci pokazuju da je ove godine web stranica posjećena 12.732 puta, od toga jedinstvenih posjetilaca (posjeta sa IP adrese pojedinačnog računara) u broju od 5.793, ili u prosjeku, mjesečna posjećenost je oko 483 različitih posjetilaca.

15.2. Socijalni mediji

- Facebook like page: <https://www.facebook.com/cemtravnik> broji 1860 lajkova.
- Twitter profil: https://twitter.com/@CEM_Travnik broji 69 pratilaca.

2014.

Centar za edukaciju mladih

Mali trg bb | 72270 Travnik | Bosna i Hercegovina
tel/fax: +3877 30 511 565; cem@bih.net.ba; www.cem.ba
ID broj: 4236426970005 | UniCredit Bank: 3386907799137190

Centar za
edukaciju
mladih

